

Het waarderen van Immaterieel Cultureel Erfgoed (ICE)

1. WAAROM

Waarom ICE waarderen?

Het erfgoed dat betrokkenen belangrijk, waardevol of significant vinden is het waard om door te geven aan toekomstige generaties. Immaterieel erfgoed evolueert mee met de gemeenschappen, groepen en individuen die het beoefenen en beleven. Waarderen is een hulpmiddel bij het borgen van ICE omdat het inzicht geeft in wat mensen zelf belangrijk en betekenisvol vinden aan het erfgoed dat ze koesteren.

Waarom participatief ICE waarderen?

Meerstemmigheid weerspiegelt de rijkdom en diversiteit van ICE. Participatief waarderen erkent en geeft een stem aan de diverse belanghebbenden en is een manier om onderbouwde, gedragen keuzes te maken rond het borgen van ICE. Het kan zo een groter engagement van de diverse betrokkenen bevorderen en hen ondersteunen in het borgen van het immaterieel erfgoed.

2. EEN BASISFILOSOFIE

Immaterieel erfgoed

is er in alle maten en soorten

Het kan vanalles zijn. Van kleine, alledaagse huiselijke praktijken tot uitzonderlijke meesterlijke vaardigheden en kennis.

leeft

Tijden veranderen, mensen ook. Immaterieel erfgoed leeft. Het mag en moet zich vandaag soms verder kunnen ontwikkelen om te blijven bestaan.

doe je niet alleen en geef je door

Of je nu in een vereniging zit of alleen werkt, immaterieel erfgoed leeft in een groep: de (immaterieel) erfgoedgemeenschap. Het zijn de belanghebbenden, stakeholders, eigenaars. Zij staan centraal in al wat met hun immaterieel erfgoed gebeurt.

geeft zin

Tradities, kennis en kunde zijn creatieve manieren om met de wereld en het (samen)leven om te gaan, om te tonen wie je bent en waar je voor staat, om je uit te drukken, als groep of als persoon. En om het leven meer waard te maken, of gewoon mooier. Om te verbinden en te verrijken.

En volgens de ethische principes van UNESCO:

"Each community, group or individual should assess the value of its own intangible cultural heritage and this intangible cultural heritage should not be subject to external judgments of value or worth."

(Ethical Principles for Safeguarding Intangible Cultural Heritage, UNESCO 2015).



Een basisfilosofie voor het waarderen van ICE beantwoordt dus aan volgende voorwaarden:

■ ze erkent de verscheidenheid aan immaterieel erfgoed en erkent dus de veelheid, veelzijdigheid en evenwaardigheid van waarden

■ ze erkent de diversiteit van erfgoedgemeenschappen en erkent dus de veelheid, veelzijdigheid en evenwaardigheid van stemmen

■ ze hanteert het principe dat elke betrokkene, ongeacht haar of zijn visie en achtergrond, zich over de waarde van ICE moet kunnen uitdrukken mits naleving van de eerste twee voorwaarden.

Waarderen van immaterieel cultureel erfgoed

=

PARTICIPATIEF – DIVERS – DEMOCRATISCH – LAAGDREMPELIG

3. AAN DE SLAG

Hoe ICE waarderen?

Vrijuit kunnen spreken vormt de basis van een waarderingsmethodiek die zowel de grote verscheidenheid aan ICE als de diversiteit van betrokkenen in acht neemt en die erkent dat elke belanghebbende zelf de waarde van zijn immaterieel erfgoed moet kunnen uitdrukken zonder onderhevig te zijn aan waardeoordelen van buitenaf.

Vooraf bepaalde waardecriteria kunnen in combinatie met een open gesprek nog meer verschillende waarden opleveren. Voor de waardering van ICE blijft het echter van belang de persoonlijke interpretatie van deze waardecriteria voorop te stellen.

Hulpmiddelen bij het waarderen van ICE...

Op basis van verkennend onderzoek in de eerste fase van het pilootproject waarderen van ICE werden twee hulpmiddelen ontwikkeld:

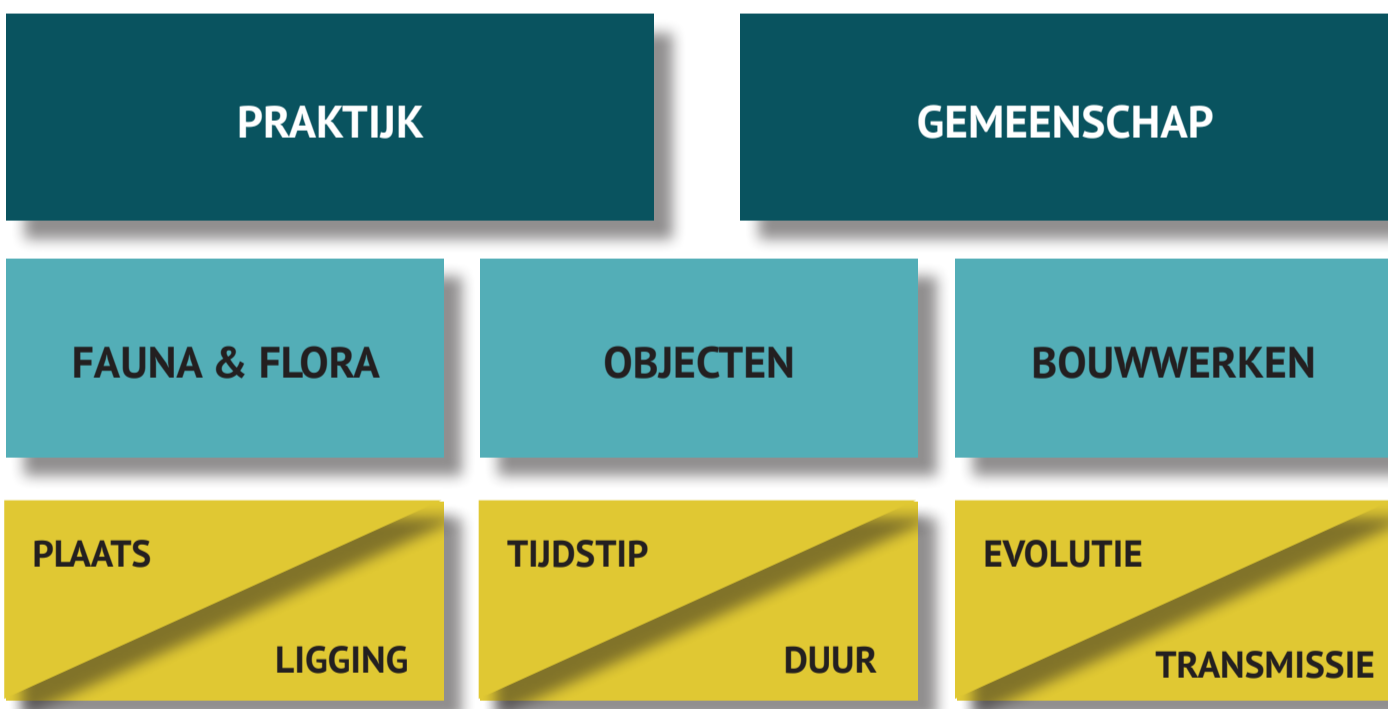
het *identificatieschema* en de *waarderingsblikken*.

Beide kunnen gebruikt worden om tijdens gesprekken tot een meer integrale waardering te komen. Tijdens een tweede projectfase worden ze verder uitgetest, verfijnd en gedeeld.

Het identificatieschema

Immaterieel erfgoed staat nooit los van zijn context.

De omgeving (fauna en flora), roerend (objecten) en onroerend (gebouwen) erfgoed én hun plaats, ligging en het aspect tijd (tijdstip en duur) hebben allemaal effect op immaterieel-erfgoedpraktijken en -gemeenschappen.



Dit identificatieschema kan zowel gebruikt worden om praktijken te beschrijven als om opinies, houdingen en belangen te verkennen. Bij de beschrijving van hun praktijk brengen mensen immers ook vaak hun affiniteit met het onderwerp onder woorden. Met het schema kan je een praktijk als geheel beschouwen of dieper ingaan op bepaalde componenten.

De waarderingsblikken

Deze waarderingsblikken zijn een classificatie van de manier waarop mensen over ICE spreken. Het gaat om 8 verschillende perspectieven, gegroepeerd in 4 contrasterende sets:



Door belanghebbenden verschillende, soms contrasterende invalshoeken voor te leggen, kan een breder en genuanceerd beeld van de waarden worden samengesteld. De waarderingsblikken waarborgen zo een meer volledige weergave van persoonlijke maar ook toegekende of verbeelde waarden en de eigen positie daartegenover.

4. Colofon

Dit document vormt de beknopte vertaalslag van het rapport "Naar een methodiek voor participatieve waardering van immaterieel erfgoed" dat de resultaten van het pilootproject "Waarderen van immaterieel cultureel erfgoed – fase 1" beschrijft. Het volledige rapport van het project vind je samen met de blauwdruk van beide werkvormen op de website www.immaterieelerfgoed.be onder inspiratie – leesmateriaal – rapporten Werkplaats immaterieel erfgoed.

De tweede fase van het pilootproject loopt tot eind 2019. Na afloop worden de resultaten ook gedeeld, onder andere online.

Het pilootproject "Waarderen van immaterieel cultureel erfgoed – fase 1" is een initiatief van Werkplaats immaterieel erfgoed i.s.m. ICE-trekkersnetwerk: CAG, ETWIE, LECA (Histories), Het Firmament en Resonant (CEMPER) en FARO en gesteund door de Vlaamse overheid.

Copyright beelden (van links naar rechts, boven naar onder): Philippe Debroe, Femke den Hollander, Lucas Denuwelaere, Femke den Hollander, Femke den Hollander, Virga Jessefeesten Hasselt



Vlaanderen
verbeelding werkt



Werkplaats immaterieel erfgoed